

Himalayan Project

Nr.32. - 16. årgang - Himalayan Project - September 2014

www.nepalhelp.dk
www.himalayan-project.dk

Bestyrelsen Himalayan Project

formand:	Torbjørn Ydegaard, Fjordvej 4, 6200 Aabenraa Tlf. 29 82 28 54 - tyde@ucsyd.dk
næstformand:	Flemming Worm - fotograf@wormphoto.dk
kasserer:	Niels Mathiasen - nielsjuulm@yahoo.dk
sekretær:	Allan Danfær - danfaer@mail.dk
medlem:	Thøger Berg Nielsen - bodildegnbol@hotmail.com
medlem:	Nanna Marie Kristensen - nannamarie.k@gmail.com
redaktør:	Kurt Lomborg, Kjeldbjergvej 34, 7800 Skive Tlf. 97 54 53 08 - klomborg@post11.tele.dk

Hjemmesiden

Vores hjemmeside, www.nepalhelp.dk, blev udviklet for rigtig mange år siden - 17 år - og den blev opbygget som en gammeldags kartotekskasse fra før den digitale tidsalder, og det er der mange, især blandt vore yngre medlemmer, som slet ikke forstår. De finder den gammeldags og uden fancy blændværk. Og især kritiseres den for at være alt for grundig. Nu om stunder skal information gå hurtigt og være let fordøjeligt. Og så er den slet ikke forberedt for apple-grej. Mange opfordringer er kommet ind om at gøre den mere moderne eller helt at lave den om, men ingen har tilbudt at gøre det. Indtil nu.

Men nu har vores nye bestyrelsesmedlem Nanna besluttet at lave en ny, ung, moderne, hurtig, alternativ hjemmeside med navnet www.himalayan-project.dk som også skal fungere i fællesskab med Facebook. Den er kun lige akkurat oprettet og skal først til at have indhold, men nu tager Nanna til Solu i en måned, så det skal nok komme, når hun er hjemme igen. Så følg med i udviklingen af siden, ved at besøge den en gang imellem.

Online

Hvis du vil have fred for mobiltelefonen, internettet, email, google, snapchat og alle de andre elektroniske efterligninger af virkeligheden, så tag til Solu. Og så er det ikke engang helt sandt længere. Der er faktisk mobilhuller ind imellem, hvor der er netværk, og i nogle af hullerne kan man faktisk også downloade en lille email. Og dækningen bliver bedre hvert år. Så hvis du vil opleve en mand snakke mobiltelefon, mens han pløjer med ard og okseforspand, så tag til Solu. Efterhånden har halvdelen af de unge en smartphone, og vi ser dem flokkes i mobilhullerne, hvor de chatter og downloader. Så om få år kan vi også være online i Solu.

Fotos: cover Kurt Lomborg - i Danmark Janaki Khadka - resten Namgyal Jangbu Sherpa fra Runner Service i august - Forside: Møde i Sete Women Group - Bagside: Projektgruppen på vej til Chhimbu

Status

af Projektmager Kurt Lomborg

Så er der igen fuld fart over vores lille forening. Så meget at jeg dårligt kan følge med til at udvikle projekterne hurtigt nok.

Sagar-Bakanje Skole blev bygget færdig og den nye bygning er taget i brug. Lærerne er lykkelige for deres smukke og komfortable lærerværelse, og skoleinspektøren er stolt over den forøgede autoritet, som hans fine kontor, med de smarte kontorstole, har givet ham. Vi rendte ind i en pudsig tildragelse under byggeriet. Fra vi søgte The Rotary Foundation, til vi fik pengene udbetalt, steg vekselkursen så meget, at der er 13½ tusinde kroner til overs i pengekassen. Vi søger nu om, i stedet for at betale tilbage, at bruge den valutagevinst til undervisningsmidler, bøger, computere, fysikinstrumenter og sådan noget.

Byggerodet er bragt i stand, og skolen fungerer nu igen normalt, hvilket vil sige

på et en smule højere niveau end før. Både lærere og elever har hævet deres standard så langt, som deres evner rækker. Det har bevirket at, i år dumpede kun 1/3 af eleverne til 10. klasse afgangseksamen, hvilket var det bedste resultat i hele Solukhumbu District.

Det har også betydet noget, at vi har sikret at skolekomiteen er blevet velfungerende og stærk. Men også at Bodil og Leif fik givet lærerne nogle nye idéer under deres besøg sidste år. Og selvfølgelig at vi nu har 87 elever med scholarship i skolens opland. Elever som vi fire gange årligt presser personligt til at yde en større indsats. I det hele taget at vi udefrakommende udviser så megen interesse for undervisningssituationen i kommunen.

Og nu har vi indledt et 10-årigt samarbejde med PONA Foundation, som yder-

ligere skal øge kvaliteten af undervisningen. Ulla og Nanna fra fonden tager med til Solu her i efteråret, så vi kan sikre at vi får programmet sat rigtigt i gang. Først og fremmest skal vi over en 3-årig periode give efteruddannelse til lærerne. Vi har fundet en dygtig mand, Pushkar Joshi, som har sammensat et kursusforløb med fokus på metoder i undervisningen.

Desuden vil han give studie- og erhvervsvejledning til eleverne både klassevis og individuelt. For det viser sig at være et kæmpe problem, som vi er blevet opmærksomme på gennem vore scholarship studerende. Der er stort set ingen erhvervsmuligheder lokalt og kun lidt mere, hvis vi kigger til nabokommuner og distriktet. Og ingen fortæller eleverne, hvor man skal hen for at studere noget, der er relevant for de få jobgrupper, der findes. Derfor har de totalt urealistiske drømme om at blive læge, pilot eller bare rejse udenlands. Vi håber at kunne give dem lidt mere realistisk fokus på noget, der hjælper både dem selv og lokalområdet til en bedre fremtid.

En anden del af programmet handler om at belønne de elever og lærere, der yder en ekstra indsats og opnår forbedrede resultater. For de dygtigste elevers vedkommende ved at give dem et ekstraordinært scholarship for et år ad gangen, mod at de selv går aktivt ind i skolen, enten i studenterorganisationen eller ved at give lektiehjælp til deres svagere kammerater. Herved håber vi at få vækket elevernes krav til skolen om en bedre undervisning, ligesom de stærkeste selv får et realistisk forhold til skolevæsenet, så de måske konverterer ønsket om at blive læge til at blive lærer.

Et andet nyt samarbejde, som vi har indledt men endnu ikke set resultaterne af, er med den nyetablerede danske NGO Human Practise Foundation med de to skjoldmøer Pernille og Chipo. Også de tager med til Nepal her i efteråret. De har etableret sig med en driftsfond, som driver deres organisation, og så skaffer de kapital til projekter i Nepal fra deres store berøringsflader i erhvervslivet. Deres projekter er dels nogen, som de selv finder

Chhiringkharka Skoles byggeplads ved at blive klargjort

på, eller projekter som andre beskriver og udfører. Lige nu søger de finansiering til flere af HPs projekter, skolen i Chhiringkharka, Forsamlingshuset i Kenja, Thefabrikken i Bakanje og så går vi i fællesskab i gang med at forberede renovering af den store overbygningsskole i Chaulakharka. Hvis det lykkes at overbevise de rette erhvervsfolk om, at de gennem os kan få en masse udviklingsbistand for pengene, så kan der virkelig ske store ting i Solu, og så får jeg travlt som aldrig før.

Skolen i Chhiringkharka har vi fået halvt finansieret af vor gamle ven og støtte Bonnik Hansen gennem Padborg-Kruså Rotary Klub. Den gamle skolebygning er i en tilstand, så den dårligt kan bruges som hønsehus, så nu erstatter vi den enlige lille beklumrede bygning med hele tre smukke skolebygninger med store lyse klasseværelser, toilet-bad og en stor legeplads. Projektet er påbegyndt med at få skøde på jorden, som er doneret gratis, og at få lavet den skrå mark om til en flad byggeplads. Dette sker også uden beregning, da vi har forlangt, at det skal være landsbyboernes ydelse til den nye skole, at de flytter de knap tusinde kubikmeter jord, sten og klippestykker. Vi regner med at dette arbejde er gennemført, når vi ankommer om en måneds tid. De har fået besked om, at vi måler udgravningen nøjagtigt op for at kontrollere om de skulle være gået i dovenskab undervejs. Hvis de er færdige, så håber vi at de kan nå at grave og bygge fundamenter mens vi er

der, så vi også kan godkende det. Vi har skrevet kontrakt med Chhewang Sherpa. En god og ærlig mand med så lidt uddannelse, at han skal have hjælp undervejs af skoleinspektøren. Han har fået hugget sten ud af klipperne, så der er nok til støtemure og fundament. Og højt oppe i bjergskoven har de hugget træer om og savet tømmer i det meste af monsuntiden, så to tredjedele af det træ vi skal bruge allerede står til tørre i klippehuler deroppe. De begynder at fragte træet den lange vej ned til byggepladsen i løbet af vinteren. Vi har valgt det afsides sted, fordi skovbunden her er fuld af små grantræer, som bare venter på at få lidt lys for at vokse op, så om 10 år kan ingen se at her har været en tømmerplads.

Når Chhiringkharka skole er færdig, så har vi ombygget alle de skoler i Bakanje Kommune som trængte. Derfor har Namgyal lige besøgt en skole i nabokommunen, som vi længe har vidst trængte til en omgang. Det er overbygningsskolen i Chaulakharka, som underviser 500 elever

op til 12. klasse. Mange af vore børn i Bakanje søger denne skole, når de skal i High School klasserne 11-12. Faktisk kan de her vælge mellem en almen linje og en seminarielinje. Af de 8 eksisterende bygninger er kun 3 nogenlunde i orden. Resten skal jævnnes og erstattes velbygget og jordskælvsikret. Og vi skal have organiseret hele skoleområdet, så der bliver plads til legepladser og sportspladser for både store og små, drenge og piger, svage og stærke.

Vi er spændt på hvor langt vi kan komme med vores theprojekt i dette efterår. I 2012 talte vi thebuske op. Der var 2.000 buske. Vi opfordrede folk til at plante flere

Hundreder af nye the-stiklinge sættes

buske, så nu er der mere end 70.000 buske og flere er på vej. Jeg foreslog, at de etablerede et andelsselskab for thedyrkere, og at de fik oversat et resume af vedtægterne til engelsk. Og de påstår at det er klar når vi ankommer. Næste skridt er at få stabil elektricitet til tørretromlen, og det er hvad

vi skal koncentrere os om nu. Når vi har en løsning på dette, så er det bare at bygge fabrikken. Derfor planlægger jeg at besøge Nepals vigtigste theområde, i Illam, sammen med et par af de lokale producenter, for at se hvordan det foregår, og hvad der er nødvendigt. Jeg glæder mig meget til den tur, for ud over at lære noget nyt bliver det rigtig hyggeligt at være på udflugt sammen med bønderne fra Bakanje.

Og drivhusene fungerer fantastisk. 68 drivhuse blev der bygget sidste vinter med subsidier fra os. Både vore medlemmer, Skive Inner Wheel Klub og Soroptimist Esbjerg Freja havde samlet ind til subsidierne. Men de nye drivhusejere skulle selv betale omkring halvdelen. Der er blevet ædt tomater i Bakanje denne sommer, så alle strutter af rødme og A-vitamin.

Og agurker i læssevis.

Nogen har solgt og tjent penge. Men de fleste har bare spist. Og enkelte fik ingenting, fordi de fik sået for sent. Tre drivhuse blev ødelagt af jordskred i monsunen. Og så oplevede rigtig mange at planterne faldt i søvn på grund af for meget varme, fordi de glemte at åbne for ventilationsvinduet. Eller de fik kulde, fordi de ikke fik lukket igen. De mest succesfulde drivhusejere har erkendt, at et drivhus skal passes som en baby. Derfor tager vi en masse automatiske vinduesåbnere med i kuffer-

terne, til de der vil købe dem. Vi vil ikke bare forære dem væk. De tider skal være forbi, hvor de kan

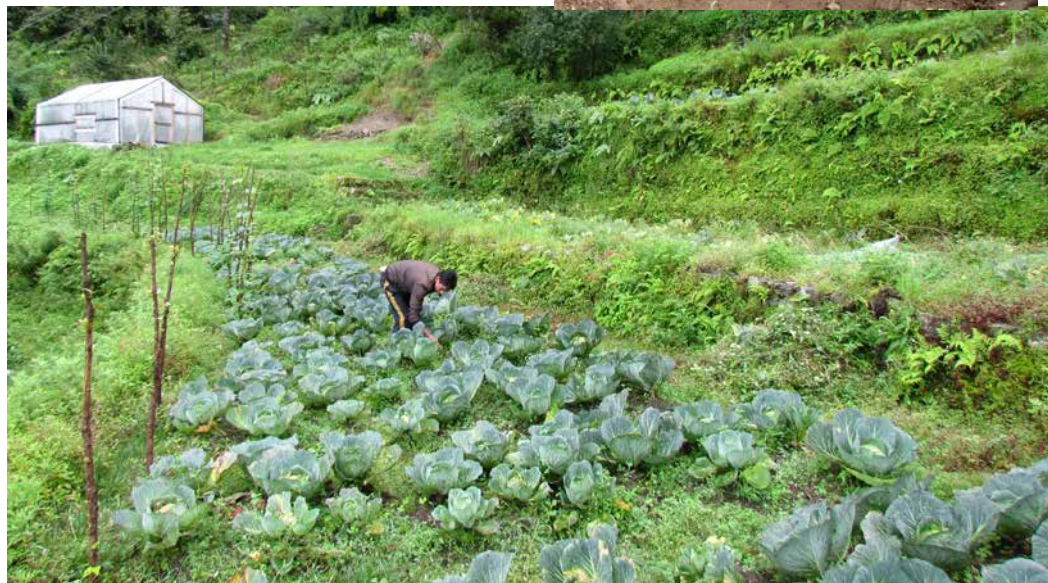
få ting gratis. Vi fortsætter drivhusbyggeriet nu næste vinter, men med lidt lavere subsidier. Det skal ikke kunne betale sig at lurepasse. Vi har nemlig fået at vide at lamaen i klosterskolen på den anden side af passet, selv havde påtænkt at bygge et stort drivhus. Men han har udsat den plan, fordi han blev forsynet af vore bønder, så hermed er det første større marked åbnet. Distriktets landbrugseksperter kritiserede vores design, men nu er de selv begyndt at bygge efter det. Så drivhusprojektet må siges at være en kæmpe succes.

På vej til marked

Knap så succesfuld har vores indsats for forbedret køkkenhave været. Vi har gennemført undervisning og vores ansatte landbrugstekniker har ydet praktisk hjælp, men kun få har virkelig taget den nye viden til sig. De har så til gengæld kunnet mangedoble deres produktion. Vores landbrugstekniker, Khadga Raj Ghimere, har lavet en fin demonstrationshave, hvor han kan fremvise imponerende grøntsager og automatisk vinduesåbner i drivhuset, så vi regner med at han skal have endnu et år til at opnå den fulde succes.

Vi har jo efterhånden i mange år forsøgt at skabe beskæftigelse i Chhimbu blandt Thami kvinderne med deres skoleuniform syning. Sidste efterår fik vi overbevist både Kenja Skole og Sagar-Bakanje Skole om at de skulle bestille deres uniformer i Chhimbu, i stedet for at købe det færdiglavet fra Kathmandu. Men selv om kvinderne havde fået en masse træning af en professionel, så gik den ikke. En trediedel af uniformerne passede overhovedet ikke

og blev returneret i vrede. Den næste trediedel passede mere eller mindre, så forældrene tilbageholdt en del af betalingen. Kun den sidste trediedel var i orden. Til gengæld har kvinderne i Kenja fået noget ud af deres sytræning. Fire af dem har åbnet deres egen systue, hvor de syer tøj til børn og voksne, og flere andre er på vej. Jeg ved ikke hvad jeg skal gøre nu. Jeg har ikke lyst til at indrømme at de vidunderlige, simple, analfabetiske Thami kvinder er for sølle at hjælpe, men jeg er bange for at de aldrig får nye ordre på skoleuniformer udenfor deres egen Chhimbu Skole.

Vi fik i foråret en sending yak-okse-uld hjem direkte fra sæteren over Mopung. Den har vi eksperimenteret lidt med og undersøgt markedet. Det viser sig at yak-uld i visse kredse at strik-entusiaster er den store dille for tiden, og noget tyder på at interessen stiger. Men Namgyal har lige været på sin sædvanlige runde, hvor han spurgte til interessen for at klippe yak-okserne og at spinde ulden, men kørerne grinede afvæbnende og mente at det var der ingen penge i. Vi opgiver dog ikke endnu, men vil prøve at overtale dem til i det mindste at forsøge.

Vores scholarship skal have en ordentlig overhaling her i efteråret. Alt for mange af vore børn er dumpet i år. Ikke kun til afgangseksamen, men også i de mindre klassetrin. Det er der flere grunde til. Myndighederne har skærpet kravene til skolegangen ude på landet, men det har lærernes niveau ikke været gearret til. Men vore studenter kan også både være

Rasmita Bashnet og hendes Bedstemor

mangelfuldt begavede eller dovne eller hormonpåvirkede. Vi har prøvet at presse vore børn ved at sige, at de må holde pause i studiestøtten når de går om. Det har fået nogle til at tage sig sammen, men på andre har det ikke virket. Nu skal vi have fat i de 16, af vore 206 studenter, der går om, eller de 10 som halter alvorligt bag efter i skolen. En del af dem skal have allersidste chance, mens enkelte faktisk skal opsiges. Der er også de 18, der har været til afgangseksamen i 10. eller 12. klasse og stadig venter på karakter, og endnu ikke har meddelt, hvad de kunne tænke sig at gøre. Vi har også hele fem, som pludselig og uden varsel er taget udenlands, to til Indien, en til Tyskland og to til Belgien. Det er hele familien, der sparer sammen til betaling af agent, papirer, enkeltbillet som en investering, hvor de forventer at få pengene tilbage igen med god forrentning. Men det er sjældent at de gyldne løfter om gode job holder stik, og snart begynder de at jamre for at komme hjem igen. Men det er der ikke penge til. I det hele taget virker mange af vore børn overfladiske og virkelighedsfjerne. Namgyal mener at det er smartphonens indtog i et samfund af næsten-analfabeter. Vore

børn forstår knap deres egen verden, men er online med hele verden, og deres lærere og forældre generation kan overhovedet ikke følge med. Men heldigvis er de allerfleste af vores børn godt hjulpet og udnytter virkelig den støtte de får til at komme videre frem i livet. Og mange rørende oplevelser bliver det til. Som da Rasmita Bashnet fik at vide at vi har fundet en donor til hende. Hun blev svigtet af sine forældre, da de blev skilt og gift på ny. Hun blev efterladt hos sine meget gamle bedsteforældre, som dårligt kunne klare sig selv længere.

En mere blandet succes er det nye hjem til de to handicappede drenge med muskelsvind, som mange medlemmer og Skivehus Rotary Klub hjalp med at realisere. Vi kunne jo sætte gang i byggeriet allerede mens vi var i Solu sidste efterår. Moderen og hendes fire børn blev indhuset i underetagen af nabohuset, hendes forældres hus, mens deres frønnede brødre blev revet ned, og det nye stenhus blev bygget. Men byggeprocessen gik ikke hurtigt. Og moderen er jo fattig og uden ret mange muligheder for at agere med de to muskelsvindsdrenge at passe. Faderen viste pludselig øget interesse,

nu da det fine nye hus tog form, men han supplerede ikke noget særligt til dagligdagen. Nødboligen var både kold og dårligt indrettet, så i foråret blev de to drenge forkølede og Ram fik lungebetændelse og døde efter 3 dage fordi han ikke havde kræfter til at hoste igennem. Han var helt klart den svageste af de to tvillingdrenge,

men det kom alligevel bag på os, at det skulle være nu. Men endelig kunne de øvrige flytte ind i det nye hus og alting blev bedre. Nu er faderen for alvor blevet interesseret i at flytte ind og forsøger at overtale sin førstekone til at acceptere at hans anden kone flytter med ind. Her i efteråret vil vi sikre at de har møbler, køk-kengrej, madrasser og tæpper; og så vil vi ikke blande os mere. Og så skal vi i øvrigt i fremtiden passe på med at gå så voldsomt ind i sådanne enkeltsager. Det er så svært at kontrollere, at vi opnår det som vi ønsker, og somme tider går det hele i en helt anden retning end vi forventer. Men på den anden side er det også svært at pakke sit hjerte ind i en hård skal.

Det bliver en spændende runde vi skal tage i år. Der er så mange langsigtede projekter, som skal have et nyt boost og nogle mere kortsigtede, som skal have en drejning. Og så en hel del nyudviklinger og nye samarbejdsrelationer, som skal iværksættes. Mens vi går rundt og nyder det friske og klare efterårsvejr og de storartede udsyn, de mange glade smil og hil-sener, den store gæstfrihed og de mange gensyn.

En måned i Danmark

af Janaki Khadka oversat af Anne-Marie Lomborg

Sidste efterår fløj jeg med helikopter for første gang fra Kathmandu til Phaplu for Runner Service, og da drømte jeg om at flyve i et Boeing fly. En time efter at vi var landet fortalte Papa Kurt mig, at jeg var inviteret til Danmark af Bodil og Leif. Det var en kæmpe overraskelse og lidt vanskelig at tro på, at min drøm meget snart skulle gå i opfyldelse. Somme tider bliver vore

hilsen på mig. Jeg skulle rejse videre med Bodil med tog til Skive, hvor Leif skulle hente os og køre os til Nykøbing Mors. I Skive ventede også Kurt og Anne-Marie for at give mig en varm velkomst. De 25 timers rejse fra Kathmandu til Danmark var virkelig uforglemmelige for mig. Som en drøm, der opfyldes, hvor jeg for første gang rejste med Boeing, første gang med tog; det var vanskeligt for mig at "tage det hele ind!"

I løbet af mit ophold besøgte jeg nogle skoler, hvor jeg holdt foredrag for 5., 8., og gymnasieklasser om Nepals uddannelsessystem, kastesystem og kultur. Jeg bemærkede, at eleverne var meget nysgerrige efter at vide mere om Nepal, og især at de var overraskede over vores kastesystem. Li-

geledes var de interesseret i kulturen og ikke mindst skønheden i de høje bjerge og de snedækkede tinder. På én af skolerne fik jeg mulighed for at observere en klasse i 2 dage, og jeg lærte om lærernes

positive tanker og drømme opfyldt hurtigere end man kan forvente. Jeg var tolk for Bodil og Leif, da de besøgte Nepal i syv uger for at arbejde med lærerne i Bakanje omkring et School Empowerment Projekt.

Jeg skulle besøge Danmark i maj-juni, og jeg var meget spændt på at se en anderledes verden. Med store forventninger fløj jeg den 5. maj til Danmark på en måneds ophold. I Karstrup blev jeg afhentet af Bodil, og mødte også Mikael, min brors danske donor, som var kommet for at

geledes var de interesseret i kulturen og ikke mindst skønheden i de høje bjerge og de snedækkede tinder. På én af skolerne fik jeg mulighed for at observere en klasse i 2 dage, og jeg lærte om lærernes

undervisningsmetoder, og hvordan de fik eleverne til at forstå stoffet. Undervisningen i Danmark er mere interaktiv end i Nepal. Børnene spørger mere, deler problemer, både med lærer og kammerater, uden frygt og tøven. Lærerne var velforberedte til undervisningen, og brugte forskellige værktøjer til undervisningen af eleverne, for at gøre det så let og forståeligt som muligt. Eleverne var ikke kun begrænset af bøger og klasselokale, men undervisningen kunne også foregå andre steder. Jeg tror, at når eleverne får mere praktisk undervisning, så bliver de gladere for at gå i skole. Det virkede som om, at de ikke blev tvunget til at læse, men snarere blev opmuntret. I vores land lærer vi udenad, og det er meget anderledes.

Det var en meget positiv oplevelse, i Nykøbing Mors Rotary klub, at fortælle om vores HIPRON arbejde i Solu og byggeriet af kontoret på Bakanje Skole, som de jo støtter. Jeg havde også en spændende og vigtig præsentation i Højslev for medlemmerne af Himalayan Project. Der fortalte jeg om mig selv og mit arbejde i HIPRON. Jeg havde en vældig god fornemmelse af dagen sammen med medlemmer og donorer, fordi de var så imødekommende og var så interesserede i projekterne samt i de børn, de støtter. Det var mig en stor ære at stå foran de mennesker, som har støttet mig og min familie, samt at se de mennesker, som jeg e-mailer med om breve til og fra de børn, de er donorer for.

Udover mine foredrag, har jeg brugt meget tid på at besøge forskellige steder.

Jeg besøgte kulturelle og religiøse steder og fik fortalt historien og betydningen bag dem. Jeg har besøgt forskellige museer, grave, kirker, markeder og meget andet. Landskabet, skønheden i naturen, mange forskellige blomster, skove, smukke haver og søer i Danmark er fantastisk. Men jeg tror, at havet er det smukkeste af Danmark. Det giver en speciel følelse at betragte bølgerne, ligesom sød musik, og synet at horisonten; det er så anderledes end vore høje, snedækkede tinder. Danmark er meget anderledes end Nepal på mange forskellige områder. Infrastrukturen, miljøet, vejret, det daglige liv, tøjstilen, kulturen og sproget, bare for at nævne nogen. Jeg var overrasket over at se et totalt moderniseret landbrug med store maskiner til alt. Dette er også ganske anderledes end i mit hjemland. Jeg så alting for første gang! Hver eneste dag var overraskende for mig, fordi jeg ikke kunne forudsige, hvad det næste skridt ville afsløre. Næsten alt var en førstegangs oplevelse for mig. Da jeg rejste med tog, blev jeg overrasket over, at det kunne køre i en modsat retning uden at vende; jeg var overrasket over hvor stort havet var;

dørene i supermarkeder og andre steder, der åbner af sig selv. Jeg kom til at tænke på gyser film, hvor overnaturlige kræfter kontrollerer alting, som da træfældningsmaskinen fældede og skar store træer i små stykker; det skræmte mig! Jeg blev overrasket, da jeg så store køer, som spiser 100 kg foder og drikker 100 liter vand og giver omkring 84 liter mælk på en dag. Det tager 84 dage for vores køer at give så meget mælk. Jeg blev overrasket og lykkelig over at se "havdyr" som gopler og søstjerner, som jeg kun har set i en bog. Meget store byer med eventyrlige historier bag sig. Der var let adgang for offentligheden til kongeslottet og lignende steder. I Nepal ser vi aldrig de steder, fordi vi ikke må komme tæt på. Jeg oplevede et meget fredeligt valg (EU-valg). Ingen hær, ingen våben, ingen frygt. Når vi har valg, er der masser af politi og militær overalt; offentlige transportmidler er lukkede og det er farligt at færdes ude. Jeg har set endnu flere anderledes ting, som har forbavset mig, men jeg kan ikke beskrive det hele med mine begrænsede ord.

Jeg fik mange nye erfaringer og oplevelser i Danmark, som jeg gerne vil opsummere, fordi de påvirkede mig. Adgang til transportmidler overalt; fly til lufttransport, til lands med bus eller tog, til vands

med båd eller færge, som kunne transportere folk og biler fra en ø til en anden. Adgang til uddannelse og til sundhedsydelser for alle; en velorganiseret byplanlægning, en stærk regering, tilstrækkelig

med elektricitet, ikke fra vand men fra vind. Fornuftig trafikregulering, veldisciplinerede mennesker, som har tilegnet sig teknologi i alle arbejdsammenhænge, lige fra hjemmet til landbruget.

Jeg er lykkelig over, at jeg magtede at opleve alt det, som jeg ikke havde oplevet før. Folk var så venlige og elskelige; overalt hvor jeg færdedes, viste de mig velvilje og gæstfrihed. Bodil og Leif, Papa Kurt og Mummy Anne-Marie tog sig af mig, gav mig varme og brugte deres værdifulde tid til at vise mig så meget som muligt. De sørgede samtidig for at tage mig med i familiesammenhænge. Dette overraskede

mig også, da vi i Nepal ikke viser så meget gæstfrihed uden at det koster noget! Vi sælger vores gæstfrihed direkte eller indirekte, men i Danmark gjorde mange alt dette for mig uden bagtanke eller grådighed. Jeg påskønner virkelig den måneds gæstfrihed.

Jeg er klar over, at Danmark er et veludviklet land, der har alting, og hvor alt er mu-

ligt. Så tilsyneladende må det være det lykkeligste folk i verden. Men jeg er glad for at være nepaleser, fordi vi er lykkelige, selv om vi ikke har de samme muligheder og betingelser. Jeg er glad for at være født i Nepal, hvor Buddha blev født og hvor verdens højeste bjerg, Mt. Everest og hele Himalaya, ligger.

Til slut vil jeg af hjertet takke Bodil og Leif, fordi de gav mig denne mulighed at besøge Danmark og gav mig al den omsorg under mit ophold. Også en stor tak til Papa Kurt og hele min ”Himalayan Project familie”, som har støttet mig i hvert et skridt. Tak for HIPRON, som har givet mig den platform at arbejde på. Tak for alt!

En skrækkelig historie

af Kurt Lomborg

Måske skulle jeg slet ikke fortælle denne historie. Måske er den bare så ekstrem, at den slet ikke er relevant. Men på den anden side så fortæller historien alligevel lidt (måske slet ikke ret meget, eller måske noget) om mennesker og kultur i Nepal og om situationen i et land uden en statslig, amtslig eller kommunal forsørgelse, der kan hjælpe folk i nød. Under alle omstændigheder så er denne familiehistorie absolut ikke normal i Nepal. En del familier oplever måske en enkelt af denne families katastrofer, men absolut ikke i dette omfang. De fleste familier er præget af en vis ufølsomhed de enkelte familiemedlemmer imellem, og en ret mangelfuld forståelse for børns vilkår, og i enkelte familier grænser det til regulære familiære svigt. Mange familier har alkoholproblemer i deres kreds, men kun få er reelle alkoholikere med store problemer. Men heldigvis er der også mange familier, der er præget af kærlighed og gensidig hensynstagen og respekt. Kun meget få familier forkæler og overbeskytter deres børn, på dansk niveau. Den her omhandlede familie hører ikke engang til de mest ufølsomme, men er snarere domineret af skrøbelige sind, der havde umådeligt svært ved at finde en passende balance, således at tingene udviklede sig langt værre end de havde behovet at gøre.

Anne-Marie og jeg har kendt familien siden 1993, hvor vi var på vores første trekkingtur i 7 uger i Bhojpur-Khotang-Solukhumbu-Ramechap-Dolakha, hvor vi besøgte vor guides familie i Chhimbu. En sød og glad familie, hvor forældrene var jævnaldrende med os og deres 3 sønner

og yngste datter var på alder med vore børn, og den ældste var vor guide. Vi boede hos dem i 3 dage og hyggede os så meget, at vi siden byggede Chhimbu Skole og startede Himalayan Project. Vi var også en del sammen med vor guide og hans højgravide kone i Kathmandu, og de var søde og glade sammen. Et par år efter havde de fået to sønner, hvor den ældste var tænksom og dygtig, mens den yngste var en glad, blid og vidunderlig dreng – moderens øjesten. Og så gik det galt da den yngste var tre.

De havde anskaffet fjernsyn, og de to drenge så olympiade med svømmekonkurrence, mens far sad i beverdingen med vennerne og mor hængte vasketøj op og faldt i snak. Knægtene sneg sig ud og ned til søen, hvor storebror lokkede lillebror til at springe på hovedet i vandet. Han plaskede med arme og ben men tog ikke hovedet oven vande. En del folk stod og kiggede på, men kun en enkelt gjorde noget. Han løb til værtshuset, og faderen styrtede afsted, hentede den slappe dreng op af vandet, anede intet om kunstigt åndedræt, men tog en taxi til hospitalet, mens storebror gemte sig. Men det var for sent. Han bragte den døde dreng hjem, hvor moderen var gået i gang med aftensmaden, og da begyndte familiens nedtur. Alle bebrejdede alle. Storebror blev beskyldt for jalousidrab. Mor og far for manglende agtpågivenhed. De begyndte begge at drikke, men mest moderen. Storebror måtte passe sig selv og blev senere sendt på kostskole. Forældrene sloges, somme tider blodigt, blev skilt, han giftede sig igen og fik en søn, der er

delvist mentalt retarderet. Og de blev ved at chikanere hinanden med politianmeldelser, fængselsophold, blodige knivangreb, men til sidst døde hun, knap 40, af leversvigt, mens han fik lidt mere styr på sit liv. Storebror bestod 10. klasse på kostskolen, flyttede hjem og startede i college og var en sløv teenager. Faderen skældte og smældte og bankede knægten; især når han kom fuld hjem fra sene værtshusbesøg. Drengen kom i dårligt selskab, snif-fede lim, røg hash, tog piller og dumpede ad flere omgange, mens han i perioder prøvede at tage sig sammen. Men sidste efterår, på den dag i Dashain hvor tusindvis af bøfler, geder og høns bliver halshugget, valgte han i vindskevt vanvid at ofre sig selv til guderne ved at skære sin hals over. Han skar ikke dybt nok, så med blodet flydende ned over brystet, forsøgte han at skære begge håndled over, indtil han besvimede af blodtab. Lidt kirurgi og nogle blodtransfusioner og han kunne udskrives med charmeklud. Han var et af vore første scholarship, så vi er ikke klar til at opgive ham endnu, men vi kan ikke få fat i ham, så det bliver en af vore opgaver når vi tager til Nepal nu i oktober.

Men nu må vi nogle år tilbage, for da bliver vor guides mellemste bror gift med den kønneste pige af god æt, og børnene myldrede af hende, mens faderen begyndte at hyggedrikke og efterhånden tvangsdrak og snart blev en ondsindet alkoholiker. Han begyndte at banke konen, mens hendes forældre nægtede hende skilsmisse. Indtil han gennembankede hende med en kraftig stok halvanden uge før hun skulle føde deres femte barn. Da fik hun skilsmissen. Kort tid efter var han gift igen med en ung kønling, og nu banker han hende. Heldigvis ser det ikke ud til

at de kan få børn.

Den yngste bror har en anden karakter end de to heftige brødre. Han er lidt tung i det men godhjertet og rar. Han blev gift med en ligeledes lidt tung men sød kone, og de nåede at få 2 børn før han gik i seng med konens søster, som blev gravid. Så nu havde han to koner at forsørge. Han byggede et lille thehus til kone to på vindsiden af Lamjura passet. Da han havde fire børn med kone ét og to med kone to, døde denne sidste pludselig og uden forklaring deroppe i vindsiden, og kone ét vil ikke vide af de to søsterbørn. Og manden går konfliktsky og hændervridende omkring. Vi har nu skaffet scholarship til den store af dem, så hun kan klare sig i huset hos fremmede. De fem af deres seks børn er friske og klarer sig fint, men storesøster er en glad drømmer som ikke siger ret meget. En lidt sart sjæl, som historien vender tilbage til senere*.

Husets datter, vor guides yngre søster, var både køn, sød og glad, og så var hun huslig. Så da moderen blev mere og mere alkoholiseret kunne hun tage sig af husførelsen og overtog gradvist madlavningen i deres lille lodge, som især servicerede lastdragerne og nepalesiske vejfarende; og de ganske få turister, der ikke kunne lugte lunt. En dag da den plørede mor lavede mad til en vejfarende, døde han af madforgiftning få timer senere oppe ad stien. Det blev til en politisag, og hun røg i fængsel; men blev frigivet igen efter en måneds tid på grund af manglende beviser, kombineret med lidt bestikkelse. I denne periode udviklede hendes mand en adfærd, som aldrig forlod ham. Han kunne ikke sidde stille. Rejste sig for at ordne noget, men glemte hvad det var eller gjorde noget andet og endte med at

tage et glas snaps. Moderen kom hjem fra fængsel med fulminant delirium, så hun drak sig fra sans og samling allerede fra første dag og væltede lallende omkring. Det blev datteren for meget at passe hus og hjem for en fortrukken mor og forvirret far. Hun løb hjemmefra, og familien faldt endnu mere sammen. Over den næste år-række kom moderen på afvænningskure både lokalt og i Kathmandu med ganske godt resultat, men hun faldt totalt tilbage hver eneste gang hun kom hjem, mens mandens saneløshed udviklede sig stille og roligt, men mest når konen var hjemme.

Den bortløbne datter drog rundt i landet, og helt ude vestpå blev hun forelsket i en ligeledes bortløben. De togede lykkelige omkring i en rum tid, men måtte til sidst planlægge et eller andet i retning af et familieliv. Her opstod idéen om at passe den lille lodge hjemme i Chhimbu. Tilfældigvis var ældste storebror hjemme og halvfuld, da hun en aften uanmeldt trådte ind i køkkenet og fortalte om sine planer. Alle blev glade for idéen indtil hun fortalte om gutten der fulgte med og det spirende liv. Hun havde ikke spurgt om lov til at have et sexliv og da slet ikke med en ikke-sherpa, og så endda noget så sølle som en mugupa. Hun fik prygl og blev smidt i kælderen og lemmen blo-

keret. Nu er denne kælder ikke andet end en lav og tom krybekælder under de utætte gulvbrædder, hvor alle edderkopperne og rotterne holder til. Og så sad familien og drak snaps mens de ventede. Efter tre dage kom gutten og kunne ikke forstå, hvorfor kæresten ikke havde kaldt ham til huse. Men han blev modtaget, så han aldrig glemmer det. Han blev gennembanket af hele familien og andre drukbrødre akkompagneret af hendes skrig på den

Det ulyksalige hjem i Chhimbu

anden side af gulvbrædderne. Først da deres slag og spark mindskedes af deres udmattelse, så han sit snit til at vælte ud af huset og ned ad stien. Selv ned i Kenja vovede han ikke at gøre holdt, men folk så et blodigt menneske tumle forbi. Han er aldrig set siden.

Pigen lå i kælderen en lille ugestid indtil hun begyndte at messe. Da hun kom op havde hun mistet sin sans og samling. Hvordan hun aborterede ved ikke ret mange, men det gjorde hun. Hun talte til sine fingre og kyssede den midterste. Hun messede besynderlige hymner. Hun gjorde i bukserne hvorsomhelst og nårsomhelst. Hun kastede sten efter folk. Så ind imellem måtte hun i kælderen igen. Indtil en af naboerne en dag kastede igen, så alle fortænderne røg ud. Det hjalp. Hun blev ad to omgange indlagt på psykiatrisk hospital i Kathmandu, fik diagnosen Hysteria og blev fyldt med medicin. Det var dyrt, men det hjalp, så længe det varede. Når medicinen var opbrugt, faldt hun tilbage igen.

Under denne udvikling døde hendes farbors kone fra 8 børn, og livet blev tungt for den jævnlige fordrukne farbror. En dag hængte han sig i et træ midt i landsbyen, men blev selvfølgelig straks skåret ned. Hans ældste søn fangede ikke denne appel, men skældte sin far huden fuld. Så en måned senere gik han længere bort og gjorde det. Nu er det en lillesøster på 16, der passer gården og de yngre søskende.

Tilbage i Chhimbu kom datteren hjem fra behandling, og hvad der udløste den store finale vides ikke med sikkerhed. Men faderen løb endnu mere forvirret omkring and ordnede ting og var stundesløs. Moderen var blevet gul af lever-

svigt og vågnede kun op for at vælte næste glas i sig. Men en dag hørte naboerne dumpe lyde og skrig fra huset og ilede til. Der sad datteren på brystet af moderen og smadrede en sten ned i hendes ansigt igen og igen. Datteren gemte sig og moderen blev hastet ned til klinikken i Kenja og indlagt. Faderen kom derned og græd som pisket natten igennem. Næste morgen tidligt gik han hjem og hængte sig i køkkenet.

Kort efter sneg datteren sig hjem fra sit skjul og fandt sin far hængende fra bjælken. Hun slog en skraldelatter op og begyndte at skubbe til ham. Mellemste brors datter, hende med det skrøbelige sind og sarte sjæl*, hørte den uhyggelige latter og turde i lang tid ikke trænge ind, men endelig vovede hun det og så sin kusine give sin farfar surrelle gyngeture. Og så mistede hun den bedste del af forstanden og går virkeløs rundt i Chhimbu med et tomt blik.

Mor og datter blev hentet til Kathmandu. Moderen tiggede ustandseligt om alkohol, men fik det ikke, så hun døde et halvt års tid senere i delirium. Den gale datter blev igen indlagt og denne gang bliver storebror ved med at købe medicin til hende, så hun nu er uskadelig. Sidste år så Anne-Marie og jeg en hjemløs kvinde, der sov på fortovet i laser og pjalter. Vi syntes trods manglende tænder og udflydende ansigt at genkende hende og spurgte om navn og andre kendetegn. Det var hende!!! Hun bor på gaden i Kathmandu. De, der har oplevet Kathmandu, vil forstå hvad det betyder.

Jeg mødte også vores guide fra 1993, sønnen-broderen-faderen-ægtemanden, og han begyndte at græde, "Jeg har begået mange fejl i mit liv". "Ja, det er sandt"

kunne jeg blot svare. Og sandelig bærer han en tung andel af denne familiekronike, men svage psyker, som han også selv besidder, bærer nok den største skyld.

Heldigvis er der flest robuste, søde og kærlige mennesker, som beriger os med stor glæde at være sammen med når vi besøger Nepal.

Himalayan Project og alle vores projekter i Upper Solu gennemføres lige nu med støtte fra:

 Himalayan Project medlemmer	MINISTRY OF FOREIGN AFFAIRS OF DENMARK DANIDA INTERNATIONAL DEVELOPMENT COOPERATION
 Skivehus Rotary Klub 	 STYRELSEN
 Nykøbing Mors Rotary Klub	 Sydthy Rotary Klub
 Rotary Club Schwerin	 Padborg-Kruså Rotary Klub
 Rotary Club of Kathmandu	
 Skive Innerwheel Klub	 Soroptimist Esbjerg Freja
 Nykøbing Mors Inner Wheel Klub	Guðrun & Guðrun Faroe Islands
PONA Charity Foundation	 KIPLING TRAVEL www.kiplingtravel.dk Info@kiplingtravel.dk Telefon: 47 16 12 20
 The Human Practice Foundation Sustainable aid with high impact	WORM PHOTO
HØJSLEV KRO VORREVEJ 125 • 7800 HØJSLEV Tlf. 97 12 07 01	THORVIG TRYK Væselvej 1, 7800 Skive, Tlf. 97 52 45 44, Fax 97 52 00 83

